

Zabavne stvari.

Pismo iz Amerike.

(Dalje.)

Stopiva toraj v dvorano! Tu stoji več vratarjev, med njimi častitljiv možicelj s snežno-belo brado in s palico v roki — morda znamenje njegove časti — kateri naju kaj ljubeznjivo od vseh strani ogleduje, če se bo li kmalu katerega roka pogreznila v žep, iskaje drobiža za plačanje vstopnine. Ko je prejel za vsacega 10 centov, hočeva naprej, toda kakor je videti, ta možicelj ni zastonj ratal star, marveč tudi skusil, da noben človek ni brez želodca. Zato ponuja nama lepe zelene listke, na katerih stoji, da si za 50 centov vsak lahko kupiva pravico, kositi ali večerjati tukaj. Zadovoljivši ga iz svojega žepa ideva naprej na levo. Prvo, kar tu zagledava, je gostilna, dobro obiskana, čeravno se tu ne dobi za piti ne vina, ne piva — le cider (jabolčni mošt), kajti — memogredé rečeno — oba naša častita škofa sta „temperenclarja“ in strogo katoličanom prepovedujeta, o tacih prilikah točiti opijančljivih pijač. Žejna, kakor sva, vzameva vsak po en „drink“ — počasi! Amerikanska šega je, da vsak, kdor pride v gostilno (salon), „treata“ (pogosti) vse navzoče goste, naj jih bo kolikor koli, vsacega s kozarcem pijače. — Tudi mi dva pogostiva navzoče, katerih je precejšnje število, in ko so naju tudi drugi „treatali“ s „cidrom“ in smodkami, — Vaše lahko jaz pokadim, — ideva naprej. Toda tu je zopet velika gnječa ljudi, kateri se smeja in kričaje gnjetejo okolo nekake z zelenim blagom zagrnjene barake, v katero ne more videti nobeno oko. To je — voda. — Komaj so naju ribiška dekleta, katera imajo to vodo v „štantu“, v gledala, uže nama ponujajo palice za ribe loviti, vsaj ne stane več kot 10 centov za enkrat. „Well“, pa poskusiva, morda kaj prida vjameva. Prva Vi vržete trnik v vodo, iz katere je čuti uže naprej hihitanje deklet; ni treba dolgo čakati, uže lahko potegneta ribico iz vode. Velikansk smeh in vriš pričujočih, na trnik je pripeta majhna porcelanasta, pol-drug palec dolga punčka, komaj en cent vredna; če še dalje lovite, dobite še kako zibelko, naprstnik itd. Mene dekleta uže bolje poznajo, za prvo ribo mi nataknejo na trnik volnato ponočno kapico, v katero je po vrhu vtaknena še ena smodka za 5 centov — vse mnogo več vredno kot 10 centov. — Druga riba, katero dobim, je — še hujši smeh in vriš — velika oblečena punca, katera sedi, hodi, joka, odpira usta in pije mleko in katero hoče vsak imeti. Toda ta je bila nalašč za me in najbolje je, nadaljevati svojo pot.

Prideva do „štantov“, kjer prodajajo amerikanska dekleta kot komiji „vse sorte“; kar le hočeva, dobiva tukaj, od najmanjšega darilca za božič do gorke zimske obleke. Amerikanska dekleta se razumejo na to prodajanje in dobro vedó, česa potrebujeva, ne pustijo naju naprej, dokler jim nisva kaj odkupila.

Drugod zvoni nama na uho žvenk srebra, pogledjva, kaj je. Vse se gnjete okolo velicega kolesa, pobarvanega s šestero raznimi barvami. Na mizi leži 6 majhnih loparjev istih barv kakor kolo. Šest osob kupi te male loparje po 25 centov, ena deklet, katere imajo to kolo v varstvu, požene isto močno. Ko kolo obstane, dobi tista oseba, ki ima lopar iste barve, katera je na najvišji strani kolesa ostala, en dolar, ima namreč 75 centov dobička, a mora tudi družih 5 soigralcev še pogostiti s pijačo, tako da ju pol dolarja dobička ostane. Na ta način ostane toraj tudi v kasi pri kolesu vsakokrat 50 centov. Ko sva tudi midva nekolikokrat dobila, a še večkrat zgubila, odtegneva se. Kretanje po

dvorani naju je spehalo, podajva se toraj na „gefrorenes“; ta miza je skoraj najbolj obiskana, dasiravno na led ni vse tako navezano, marveč na odlične vabaške lepote, katere strežejo ob tej mizi.

Ko sva tu gotova, sedeva malo na stranske klopi, a tu sva vrlo naletela. Dve drugi lepoticici vabite naju na ostrige, surove ali kuhane, kakor jih imava rajši. Amerikanci zeló obrajtajo ostrige, tako da je bila ona miza skoraj zmerom zasedena. Zopet druga ponuja nama cvetlice, priporočevaje jih, češ, da so edine ob tem jesenskem času in najlepše; tretja zopet s „candijem“ (bonboni), Amerikancem tako priljubljenem; četrta s smodkami itd. A najhujše so one, katere prodajajo številke na razne stvari. Da bi se teh odrešila, ne da bi jim kaj odkupila, če več ne, vsaj vsaki eno številko, na to nama še misliti ni. In ne, da bi jih bilo malo, marveč ducat za ducatom prihajajo, vsaka ima kako drugo stvar. Še le, ko sva jih vse zadovoljila, dobiva mir. Porabila denarja nisva malo; najbolje je, da se vzame toliko sabo, kolikor je človek namenjen izdati, kajti če bi bila vzela vsak sto dolarjev sabo, bi jih bila tudi izdala. In ko hočeva iti iz dvorane, potegnejo naju dobri prijatelji nazaj; zdaj sva pri kolesu in zopet pri ribarenji, zdaj jeva ostrige, pije „treatani“, „cider“ itd., tako gre eno za drugim, dolar za dolarjem.

Gospá! Ni li to res prav amerikansko?

(Konec prihodnjič.)

Mnogovrstne novice.

* *Znižana vožnina* se je na prošnjo centralnega odbora štajarske kmetijske družbe dovolila od južne železnice vsem družbenikom kmetijske družbe štajarske, kateri se hočejo udeležiti stoletniške svečanosti za rajnim nadvojvodo Jovanom, utemeljiteljem ove družbe, pa 28. občnega zbora dne 19. in 20. januarija t. l. Najbrže dovolijo še druge železnice znižano vožnino. Zatoraj naj se vsi, ki se tega zborovanja hočejo udeležiti, precej oglasijo v uradnici kmetijske družbe (Graz, Hofgasse 8), da se jim dopošljejo še do pravega časa legitimacije ali izkazni listi, na katere dobijo vozne liste na železnici po znižani ceni.

* *Nekaj o računstvu.* Nekateri ljudje radi v loterijo stavijo ter vedno o terni sanjajo; da bi pa vedeli, kako težko je terno zadeti, gotovo bi se jim ohladilo upanje. Statistika je dokazala, da več ljudi strela ubije, nego terna osreči. Kdor hoče terno gotovo zadeti, mora staviti po matematični razvrstitvi vseh 90 števil 117.480 tern, ker je v 90 številkah toliko raznih tern. Ako bi dal na vsako terno le 10 krajc., moral bi staviti 11.748 gold. Proračunijo pa se terne tako le:

$$\frac{90 \times 89 \times 88}{1 \times 2 \times 3} = 117.480.$$

Kako človeka kak račun osupne, to naj kaže ta-le izgled. Vprašanje: Kolikokrat lahko sedeže premeni 10 osob, ki sedé pri eni mizi, predno pridejo vsi zopet na prvo mesto? Odgovor: 3 628.000krat! „To je nemogoče!“ — čujemo od mnogih strani, in vendar je popolnem resnično; matematično pravilo je tako-le:

$$10 \times 9 \times 8 \times 7 \times 6 \times 5 \times 4 \times 3 \times 2 = 3.628.800.$$

Ako bi 10 osob vsak dan pri isti mizi sedelo, potrebovali bi 9388 let pri zamenjavanji sedežev. Da so tedaj začeli sedeže zamenjavati v Adamovih časih, še dandanes ne bi bili končali. „Ed.“

* *Razstava v Trstu*, kolikor se uže zdaj more soditi, bode sijajna. V vseh deželah, in vzlasti v tistih, ki imajo več obrtnijo, zeló se za njo zanimajo, in posebni odbori za njo delujejo. Čas, oglasiti se za raz-

stavljenje katere stvari, podaljšal se je do dne 15. februarja. Cesar in cesarjevič Rudolf pošljeta mnogo izdelkov umetne obrtnije iz dvornega muzeja. — Iz Notranjskega se pa piše, da bočejo poslati izgledno lesnino, jaro pšenico in oves, sukno in platno. Tudi na Goriškem pripravljajo obrtniki izgledne izdelke. — Priprave za razstavo pri sv. Andreju delajo se z vso marljivostjo. Da se prostor razširi, zasul se je kos morja, in stavi se močen zid zoper navale morskega valovja.

„Ed.“

Naši dopisi.

V Gorici 8. jan. — Na novo leto oznanujejo pri nas po cerkvah število rojenih, umrlih in poročenih v preteklem letu. Bilo je tedaj rojenih v Gorici leta 1881.: v fari prvostolne cerkve možkega spôla 107, žensk. spola 74 otrok; v fari sv. Ignacija m. 96, ž. 82; v predmestni fari ss. Vida in Modesta (na Placúti) m. 47, ž. 65; v Podturnu (t. j. v predmestni fari sv. Roka) m. 42, ž. 46; skup 569. Umrlo jih je: v fari prvostolne cerkve m. 164, žensk. 156; (v teh dveh številkah pa so zapopadeni tudi mrličji možke in ženske bolnišnice usmiljenih bratov in usmiljenih sester); v fari sv. Ignacija m. 76, ž. 69; na Placúti m. 24, ž. 39; v Podturnu m. 32, ž. 31; skupaj 591. Poročenih je v prvostolni cerkvi parov 47, sv. Ignacija 39, na Placúti 25, v Podturnu 7; skupaj 118 parov. — Dne 3. t. m. je po kratki bolezni umrl župnik v bližnjem Solkanu, monsignor Franc Podreka, 68 let star. Bil je v Solkanu od l. 1864.; prej je služboval v Tominu, Volčah, Tribuši in Šempasu; bil je častni ključar papežev in častni konsistorijski svetovavec. Pogreb je bil 5. t. m.; udeležilo se ga je 20 duhovnikov; na grobu so peli čitalnični pevci — domači in nekateri vnanji. — Tukajšnji dekliški zavod šolskih sester „de Notre Dame“ je dosegel pravico javnosti. — „Slovenec“ (štev. 1. od 3. januarija t. l.) ima dopis „Iz (!) Goriškega“, kateri v marsičem potrjuje stari pregovor, „da ima vsaka glava svojo pamet“. Da si ni moja dolžnost, popravljati, kar kdo v kateri časnik piše, ne morem si vendar kaj, da ne bi v omenjenem dopisu popravil tega-le stavka: „S to povišano učnino se namreč gg. profesorjem uže itak velika plača s 5letnimi dokladami množi.“ To ni resnično. Tudi kar gosp. dopisnik v opazki pravi, da ima neki letos vpokojeni profesor (duhovnik) 2300 gold. penzije, ni res; kar je pa ima, je postavna in zaslužena. — 6. t. m. zvečer je bil v gledišči koncêrt za mestne uboge, ki je donesl 644 gold., od katerih pa se morajo odbiti stroški za priprave. — Novoletnih odkupnih listkov je spečal magistrat samo 760 znašajočih 360 gold. (za uboge). — Laški šolski okraj (Gradiščanski) ima novega okrajnega nadzornika — ljudskega učitelja — Jož. Picha (= Pika). — Dne 14. t. m. bode v gledišči spet velik koncêrt, pa brez pomočnikov iz — Vidma, marveč tak, ki je tudi v slovenskem jeziku naznanjen po oglih. Donesek je namenjen zimski kuhinji. Zimski? Ne, letos nimamo zime. Danes imamo spet dan, da mu jih je malo enakih v letu. Še prelep je, in, če je res, kar trdi danes naš „Eco del Litorale“ (proti „Tribüne“-i), da na Primorskem „irredentar“-jev ni, bojim se, da nas spravi pod Italijo — italijansko podnebje.

S Šenturške gore 7. jan. — Dobro se še spominjam zanimivega pogovora med svojim hišnim gospodarjem in njegovim sosedom, kojega sem kot petošolec, ali poet, kakor smo takrat rekli, neko zimsko jutro prav pazno

vlekel na svoje ubo. „Hudo, neznansko hudo zimo imamo letos“, potoži moj gospodar sosedu. „Ni čuda, odgovori ta; poslušaj me le Janez! kaj ti bom povedal, potem ti bo gotovo jasno, zakaj imamo letos tako mrzlo zimo. Moj študent Tone, katerega dobro poznaš in tudi veš, da je s tvojimi vred uže v peti šoli, poučuje, ker je bistre glavice, nekaj študentov iz nižih šol. Nekega dné slišim ga razlagati jim, kar prej nisem vedel, da se naša zemlja noč in dan zavrti okoli svoje osi, v 365 dneh in nekaj čez pa tudi še okoli solnca. Pripoveduje jim tudi, kako vsled tega vrtenja zemlje okoli solnca vrsté se štirje letni časi; zakaj je zdaj v severnih deželah, na pr. v ruski Sibiriji še veliko hujša zima kot tu pri nas itd. Veš Janez! mislim, da sem pravo zadel, ako trdim, da smo se na Rusko zasukali, ker imamo tako ledeno-mrzlo zimo.“ — „Bo kaj takega, Tone! bo, vsaj si človek tega nenavadno hudega mraza drugače razložiti ne more.“

Kako bi nek ta dva modrijana, ako bi še živela, letos modrovala, ko imamo tako mehko zimo, podobno prvim spomladanskim dnevom? Gotovo bi jo uganila, da smo se letos prav globoko tja dol na Laško zasukali. In zares! Kdo bi se bil nadejal v tem času tako prijetnih dni? Kdo mi bo verjel, da smo v naši okolici dva dni pred novim letom uže slišali kosa popevati, kar je znamenje, da njegovo ljubo ljubo tovaršico zlo srbi, uže gnjezditi. Da bi se njima pa le ne pripetilo, kar je naš slavni pesnik Vodnik „o kosu in brežnu“ tako šaljivo popeval. Sicer priroda uže precej cvetlic ponuja za svatovske venčke, kajti memo zadnjič imenovanih razcvetajo se spomladni petoprstnik (*Potentilla verna*), bele kurjice (*Helleborus niger*), tudi njih sestra zelena kurjica (*Helleborus viridis*) je uže pririla iz ogrete zemlje; tudi dišeče vijolice so v popkih, ki se bodo pri tako ugodnem vremenu kmalu razpihnoli: toda kje je še ljubomila spomlad, oni veseli čas, pravega tičjega pirovanja? Dobro jo je tedaj v Vodnikovi pesmi mesec brezen konečno zasolil dobrovoljcu kosu, rekoč:

Kamor tvoja sla ti kaže,
Preveč nagel ne smeš bit'!
Stara pratka nam ne laže:
Brezen ima rep zavit.

R.

Iz Dola pri Borovnici 9. jan. (Odgovor ljublj. „Wochenblattu“.) Ni sicer vreden ta umazani list, da bi se besede privoščil, in jaz bi res tega ne storil, ko bi se ta pritlikovec dotikal le moje osebe v svoji kritiki mojega dopisa od tod. Ker se je pa to drobno in suho revše spravilo nad vsem Slovencem priljubljeni list „Novice“ s člankom: „Wie das Landvolk belehrt wird“, se mi zdi primerno, vendar mu kaj pod nos dati. — Ta umazani list piše tako-le: „Zadnje „Novice“, katere, kakor znano, veljajo za prvi podučni list kmetu, od klerikalcev častene itd.“ Temu dostavim jaz, da ne le od „klerikalcev“, ampak gotovo tudi od „liberalcev“, če je med nami uže kak razloček; da bi pa jaz take, kot omenjeni pisec „Wochenblatta“, imel za „liberalce“, gotovo ne, za take moral bi se dobiti poseben izraz. Prestopimo k stvari. — Za sedaj naj le vprašam „L. W.“, kaj je on storil za poduk kmetu, kaj storil za njega napredek, s čem in kje se je skazal on ali njega pisci s svojo modrostjo v blagor in korist kmetijstva? Pač! skazoval se je in to pri vsaki priliki, ako je le mogoče bilo, kmeta napredek ovirati, „grabili“ so vse svoje modre moči skupaj ter zapirali kmetijstvu pot do napredka in blagostanja. — Ravno tako se spozna tudi v omenjenem članku, da piscu ni za blagor kmeta, pač pa nasprotno. Ako bi to ne bilo, ne zagovarjal bi škodljivih srn, katere niso družega ko divje koze. Pomisli naj se, da grajščak, akoravno ima kmet v nje-